

Mierzyn, dnia 8 września 2025 r.

dr hab. Kinga Flaga – Gieruszyńska, prof. US
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Szczeciński

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGR NATALII OŚLIZŁO-DOSKOCZ PT. „RYGOR NATYCHMIASTOWEJ WYKONALNOŚCI WYROKÓW JAKO MECHANIZM ZWIĘKSZAJĄCY EFEKTYWNOŚĆ POSTĘPOWANIA CYWILNEGO”

I.

Wybór tematu dokonany przez Doktorantkę należy uznać za trafny z dwóch podstawowych względów. Po pierwsze, Autorka sięgnęła do jednego z aspektów orzekania w postępowaniu cywilnym, który jest w doktrynie prawa cywilnego procesowego omawiany fragmentarycznie, a często wręcz marginalnie i w obecnym stanie prawnym nie doczekał się kompleksowego opracowania monograficznego w takim zakresie, w jakim przygotowała je Doktorantka. Po drugie, problematyka poruszona w pracy odnosi się do jednego z instrumentów, którego funkcją jest zwiększenie efektywności postępowania cywilnego, a przede wszystkim skuteczne realizowanie jego celów. Przedłużające się postępowania sądowe, a także niezbyt skuteczna egzekucja sądowa w sprawach cywilnych bardzo często powodują, że chwila, w której wierzyciel zrealizuje posiadany tytuł egzekucyjny staje się niezwykle odległą, co znacząco osłabia społeczne poczucie bezpieczeństwa prawnego. Wydaje się, że stosowanie rygoru natychmiastowej wykonalności, być może w zmodyfikowanym modelu, może stanowić jeden z instrumentów przyspieszenia egzekwowania wierzytelności. Z powyższych względów należy uznać, że temat

recenzowanej pracy doktorskiej jest nie tylko aktualny, ale również odpowiada na tak istotne zapotrzebowanie w zakresie poszukiwania rozwiązań należycie zabezpieczających interes wierzyciela w polskim systemie prawnym.

II.

W skład pracy wchodzi uwagi wprowadzające, które u Doktorantki stanowią odpowiednik wstępu, w którym wskazała uzasadnienie wyboru tematu, przedmiot i cel pracy, wykorzystane metody badawcze, a także odniosła się do obranej konstrukcji pracy. Praca składa się z 10 rozdziałów, w których poruszono najistotniejsze zagadnienia dotyczące natychmiastowej wykonalności wyroków nie tylko w aspekcie prawnym, ale również w zakresie skutków społecznych i rynkowych stosowania określonej koncepcji rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków. O ile trudno mieć zastrzeżenia do zakresu przedmiotowego poszczególnych części pracy doktorskiej, o tyle warto zwrócić uwagę na konieczność połączenia niektórych jednostek redakcyjnych na potrzeby przyszłej publikacji. Wydaje się, że stosowanie kilkunastostronicowych rozdziałów w pracy doktorskiej stanowi nadmierne rozdrobnienie i korzystne byłoby dla jej przejrzystości np. połączenie rozdziału III i IV, które są poświęcone aspektom prawnoporównawczym, czy też połączenie rozdziału VIII i IX, które odnoszą się bezpośrednio do przedstawionej przez Autorkę koncepcji zmian w regulacji rygoru natychmiastowej wykonalności. Uzupełnieniem pracy są uwagi podsumowujące, a także bibliografia, która zawiera zestawienie źródeł, z których korzystała Doktorantka. Należy również zwrócić uwagę na brak konsekwencji Autorski co do struktury rozdziałów, w których nie zawsze pojawia się cząstkowe podsumowanie rozważań przedstawionych w poszczególnych częściach pracy.

Jeżeli chodzi o wykorzystane przez Autorkę źródła, to należy podkreślić, iż do tego aspektu pracy podeszła ona niezwykle solidnie, ponieważ wykorzystwała obszerną literaturę polską i zagraniczną, istotną dla właściwej analizy dla tytułowego zagadnienia, jednocześnie swoje rozważania wzbogaciła o orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, a także o kilka orzeczeń sądów francuskich. Zastanawiająca jest obecność tylko jednego orzeczenia

Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który poświęcił wiele uwagi prawu do sądu, również w kontekście skutecznego egzekwowania orzeczeń sądowych. Niemniej jednak obszerność wykorzystanych źródeł wskazuje, że Autorka rzetelnie podeszła do analizy dorobku doktryny i judykatury, w zakresie rozwoju obecnie obowiązującego modelu rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków.

III.

Pierwszą częścią recenzowanej pracy doktorskiej są uwagi wprowadzające, których celem jest przedstawienie najistotniejszych aspektów warsztatu badawczego Autorki oraz założeń poczynionych na potrzeby pracy badawczej. W pierwszym rzędzie Doktorantka wskazuje obszernie nie tylko uzasadnienie wyboru tematu, ale również uzasadnia szczegółowo niektóre elementy konstrukcyjne pracy. W tym względzie przykładowo warto zwrócić uwagę na uwagi poczynione na str. 13 i nast., a dotyczące przeprowadzonej w pracy pogłębionej analizy zmian legislacyjnych, jakie nastąpiły we francuskim Kodeksie postępowania cywilnego. Jak zauważa Autorka, francuski model wzmocnienia ochrony roszczeń powoda poprzez odwrócenie konstrukcji natychmiastowej wykonalności (uczynienie natychmiastowej wykonalności zasadą, od której istnieją wyjątki) to bardzo śmiałe posunięcie prawodawcze. Zabieg ten w sposób zdecydowany wzmacnia pozycję powoda będącego stroną wygrywającą sprawę w I instancji, zapewniając większą sposobność do realizacji przysługujących mu roszczeń i skracając czas, w którym pozostaje on bez możliwości egzekucji swojej należności przy wykorzystaniu przymusu państwowego (str. 13). Z pewnością nowatorski charakter tego modelu uzasadnia szerszą analizę w porównaniu z rozwiązaniami przyjętymi w innych systemach prawnych.

Następnie Doktorantka wskazuje przedmiot i cel pracy, odnosząc się także do dotychczasowego dorobku monograficznego i wskazując na w dużym stopniu nieaktualny stan prawny przedstawiony w tych opracowaniach, co czyni – jak wskazano na wstępie – zasadnym dokonanie kompleksowej analizy obecnych rozwiązań również na tle prawnoporównawczym. Autorka w wystarczającym stopniu przedstawiła także wykorzystane metody badawcze, które miały zapewnić jej dążenie do optymalnego zbadania analizowanego problemu. Doktorantka wskazała metodę

dogmatycznoprawną jako podstawową, a także prawnoporównawczą oraz historyczną i sięgnęła do danych statystycznych, które w wysokim stopniu podkreślają wagę rosnącego problemu niewystarczającej efektywności postępowań cywilnych. W tej części pracy Autorka przedstawiła również swoje stanowisko w zakresie zastosowania określonej konstrukcji pracy, co było już przedmiotem analizy w niniejszej recenzji.

W rozdziale I Doktorantka poddała analizie ewolucję instytucji rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków, a także podjęła udaną próbę zdefiniowania samego pojęcia rygoru natychmiastowej wykonalności.

Jako trafne należy uznać w pierwszym rzędzie przedstawienie regulacji okresu międzywojennego, zarówno w zakresie polskiego systemu prawnego, jak i francuskiego postępowania cywilnego. Wynika to z faktu, że ówczesny model rygoru stał się w dużej mierze wzorcem dla obecnego kształtu instytucji rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków (str. 26 i nast.). Jak trafnie zauważa Autorka na str. 27, od momentu wprowadzenia rygoru natychmiastowej wykonalności do polskiego postępowania cywilnego w instytucji tej nie zaszło wiele zmian, które miałyby charakter fundamentalny.

Niewątpliwie istotną wartością dodaną w tej części pracy są rozważania dotyczące założeń aksjologicznych rygoru natychmiastowej wykonalności, obok kwestii oczywistych jak wzmocnienie efektywności ochrony prawnej. Doktorantka odnosi się także do ustalenia wartości leżących u podstaw poszczególnych przesłanek zastosowania tego rygoru (str. 29 i nast.). W aspekcie aksjologicznym niewątpliwie należy zgodzić się z Autorką, że w przypadku analizowanego mechanizmu zachodzi potrzeba wyważenia pomiędzy interesem powoda polegającym na szybkim i skutecznym egzekwowaniu roszczeń a koniecznością zapewnienia pozwanemu odpowiedniego poziomu ochrony jego uzasadnionych interesów (str. 30).

Od tych ogólnych założeń, w których zabrakło nieco bardziej pogłębionych rozważań o charakterze terminologicznym, przy należytej obecności o charakterze funkcjonalnym i aksjologicznym, Doktorantka przeszła do kolejnej części, w której przedstawiła przesłanki stosowania rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków. Niewątpliwie trafnym jest uczynienie jako punktu wyjścia do dalszych rozważań podziału na trzy warianty dotyczące nadawania wyrokom rygoru przez sąd

(obligatoryjnie z urzędu, fakultatywnie z urzędu, na wniosek) (str. 32 i nast.). Jednocześnie Autorka należyta uwagę poświęciła ograniczeniom i wyłączeniom, które ustawodawca zastosował w celu zapobieżenia nadmierności stosowania omawianego rygoru. Jak wyraźnie wskazuje Doktorantka, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności nie oznacza, że takie orzeczenie automatycznie staje się tytułem wykonawczym, co również stanowi przejaw niezbędnej ochrony prawnej pozwanego (str. 38).

Rozdziały III i IV zostały poświęcone analizie stosowania mechanizmu natychmiastowej wykonalności wyroków sądów I instancji w sprawach cywilnych w wybranych krajach europejskich, w szczególności we Francji, a także we Włoszech z uwagi na odwrócone modele stosowane w tych państwach. Doktorantka łączy wybór poszczególnych systemów prawnych z kontekstem historycznym, powiązaniem bezpośrednio z wpływami systemów prawnych innych państw na rozwój prawa cywilnego procesowego Polski niepodległej. Ta tożsamość korzeni poszczególnych instytucji procesowych, zwłaszcza w aspekcie prawa szkoły niemieckiej, stanowi bardzo ciekawe uzasadnienie doboru analizowanych systemów pranych (str. 41 i nast.). Z tego względu należy uznać, że rozważania dotyczące prawa niemieckiego, austriackiego, a także odniesienia do prawa szwajcarskiego stanowią ważną analizę mechanizmu natychmiastowej wykonalności wyroków w systemach prawnych państw, w których ewolucja prawa cywilnego procesowego była w dużym stopniu zbieżna z prawem polskim. Jak już wspomniano, Autorka poświęciła również swoją uwagę modelowi włoskiemu, w którym od 1993 r. został zmieniony katalog tytułów wykonawczych, a w konsekwencji nieprawomocne wyroki sądu I instancji zasadniczo podlegają wykonaniu. Rozwiązanie to jest na tyle ciekawe, że warto byłoby, aby Doktorantka szerzej przedstawiła rozwiązanie włoskie, bowiem stwierdzenia takie jak to, że „włoski mechanizm dochodzenia należności cywilnych różni się od mechanizmów przyjętych w takich krajach jak Niemcy czy Francja” (str. 52), wzmacniają jedynie zaciekawienie czytelnika. Jest to o tyle interesujące, że włoskie postępowanie cywilne jest postrzegane jako wysoce nieefektywne.

Jednocześnie w kolejnym rozdziale Doktorantka szczegółowo omówiła mechanizm francuskiej natychmiastowej wykonalności wyroków, przy czym uwagi te

zostały przedstawione na szerszym tle sposobu funkcjonowania francuskiego sądownictwa (str. 56 i nast.). Istotą tego modelu jest wprowadzenie od 2020 r. rozwiązania, zgodnie z którym orzeczenia I instancji są natychmiastowo wykonalne z mocy prawa, chyba że ustawa lub wydane orzeczenie stanowi inaczej (str. 57). Warto zauważyć, że Autorka nie tylko analizuje obecnie obowiązujące rozwiązania prawne, ale również ukazuje długą genezę wypracowywania nowych postanowień francuskiego Kodeksu postępowania cywilnego, również w kontekście społecznego postrzegania zasadności takiego rozwiązania.

Ustawodawca francuski, zdając sobie sprawę z istotnych konsekwencji tak ukształtowanego modelu natychmiastowej wykonalności, w znacznym stopniu rozbudował katalog wyjątków i odstępstw od nich, przede wszystkim koncentrując się na tych kategoriach spraw, w których nieuzasadnione wykonanie nieprawomocnego wyroku mogłoby przynieść daleko idące negatywne skutki (np. w sprawach o obywatelstwo, separację, rozwód, przysposobienie, czy w sprawach z zakresu zabezpieczenia społecznego) (str. 60). Niewątpliwą wartością przedstawionej pracy doktorskiej jest szczegółowa analiza poszczególnych elementów francuskiej konstrukcji prawnej. Należy do niej np. możliwość uchylecia natychmiastowej wykonalności wyroku rozstrzygnięciem sędziego w związku z charakterem sprawy (choćby w przypadku nieodwracalnych skutków zastosowania natychmiastowej wykonalności) (str. 60 i nast.). Jednocześnie Doktorantka trafnie zwraca uwagę na te aspekty, które w tak odmiennie ukształtowanym modelu rygoru natychmiastowej wykonalności odgrywają szczególną rolę, np. w zakresie odpowiedzialności powoda za skutki wykonania nieprawomocnego orzeczenia (str. 64 i nast.). Nie oznacza to jednak, że Autorka podchodzi do tego systemu w sposób bezkrytyczny, ponieważ w osobnej części rozdziału w pogłębiony sposób przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z francuskiego mechanizmu natychmiastowej wykonalności wyroków sądu I instancji. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na wątpliwości dotyczące samej regulacji, takie jak np. brak kompatybilności między przesłankami uchylecia natychmiastowej wykonalności przez sędziego w sądzie I instancji a przesłankami wstrzymania natychmiastowej wykonalności w sytuacji wniesienia apelacji (str. 68). Wydaje się jednak, że kluczowe znaczenie ma stwierdzenie Doktorantki, że

natychmiastowa wykonalność wyroków jest środkiem, który przyspiesza uzyskanie przez powoda zaspokojenia jego roszczeń, ale jednocześnie w sposób znaczący ogranicza prawa drugiej strony postępowania. Największe kontrowersje związane z omawianym rozwiązaniem koncentrują się właśnie na zagrożeniach, jakie niesie ono dla procesowej sytuacji pozwanego (str. 72). To rodzi wątpliwość, czy rzeczywiście wystarczającą gwarancją procesową dla tej strony postępowania jest dwuinstancyjność, a także uzasadnia poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, czy rzeczywiście jest tak, że odwrócony model natychmiastowej wykonalności poprawia efektywność postępowania sądowego. Niestety Doktorantka udowodniła, że wyniki tak rewolucyjnej zmiany mogą być rozczarowujące, bowiem należy zgodzić się z jej opinią, że wskaźnik załatwiania spraw cywilnych w Polsce, oscylujący na poziomie około 61%, przemawia przeciwko wprowadzeniu do polskiego systemu prawnego natychmiastowej wykonalności jako generalnej zasady. Należy zgodzić się z Autorką, że usunięcie ewentualnych skutków wykonania nieprawomocnych wadliwych orzeczeń może spowodować szereg problemów, których skala przewyższa ewentualne korzyści płynące z natychmiastowej wykonalności wyroków (str. 72).

Rozdział V Doktorantka poświęciła analizie rygoru natychmiastowej wykonalności w ramach istoty tymczasowej ochrony prawnej. Należy zaakceptować ujęcie zaproponowane przed Autorkę, która problem tymczasowej ochrony prawnej umieściła na szerszym tle funkcji postępowania cywilnego. Jak trafnie zauważyła, ochrona ta, z uwagi na długotrwałe postępowanie może zostać udzielona zbyt późno, a wtedy mimo formalnego zakończenia postępowania cywilnego jego funkcja nie zostanie zrealizowana (str. 76). W wyniku tych rozważań Doktorantka trafnie wskazuje, że rygor jest uregulowany jako instytucja prawna, której podstawową funkcję stanowi ochrona praw jednej ze stron (str. 79).

Niewątpliwą wartością ocenianej pracy, świadczącą o prawidłowym prowadzeniu badań przez Autorkę jest przeanalizowanie rygoru natychmiastowej wykonalności w aspekcie zasad prawa. Uwzględniła ona nie tylko zasadę postępowania cywilnego, jaką jest zasada równouprawnienia stron, ale także odniosła się do zasady proporcjonalności, która ma charakter zasady konstytucyjnej. W konsekwencji, z uwagi na fakt, iż rygor natychmiastowej wykonalności wyroków

wpływa zdecydowanie na pogorszenie sytuacji procesowej pozwanego, musi on być stosowany ze szczególną ostrożnością oraz w określonych sytuacjach, co Doktorantka w tej części pracy jednoznacznie wykazuje i szczegółowo uzasadnia, sięgając także do dorobku doktryny prawa konstytucyjnego.

Warto podkreślić, że Autorka w rozdziale V odnosi się również do aspektów prakseologicznych postępowania cywilnego, skoncentrowanych na realizacji idei szybkości, sprawności i efektywności tego postępowania. W tym względzie należy jedynie poczynić zastrzeżenie, że w tytule podrozdziału położyła nacisk na szybkość, co znalazło również odzwierciedlenie w treści tej części, natomiast zdecydowanie mniej uwagi poświęciła efektywności i sprawności postępowania, co jest istotne z perspektywy realizacji założeń podjętych badań.

To ciekawe ujęcie tematu zogniskowane na zasadach prawa i zasadach postępowania cywilnego znalazło swoją kontynuację w rozważaniach zawartych w rozdziale VI w zakresie prawa do rzetelnego procesu. Jak trafnie zauważa Doktorantka, jest to również prawo podmiotowe, a jego elementem jest prawo do wykonania orzeczenia. W tej części zdecydowanie brakuje większej liczby bezpośrednich odniesień Doktorantki do konkretnych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka poświęconych temu aspektowi prawa do sądu. Ciekawe jednak są uwagi Autorki odnoszące się przykładowo do problemu apelacji składanych jedynie w celu odroczenia uprawomocnienia się wyroku zasądzającego roszczenia (str. 99 i nast.). I znów w tej części Doktorantka sięga nie tylko do analiz prawnych tytułowej instytucji, ale również dostrzega aspekty społeczne istniejących rozwiązań prawnych, chociażby w kontekście kształtowania w społeczeństwie pozytywnego obrazu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości (str. 102). Doktorantka realistycznie dostrzega wiele problemów z tym związanych, w tym stwierdza, że wyselekcjonowanie kategorii spraw, wśród których można upatrywać większej stabilności orzeczeń sądów I instancji, jest założeniem karkołomnym, wobec braku obiektywnych mierników i kryteriów (str. 103).

W tej części pracy Autorka próbuje również powiązać istnienie rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków z przeciwdziałaniem przedłużaniu postępowania cywilnego. W tym zakresie szczególnie ciekawe są jej rozważania na

str. 104 i nast. dotyczące nadużycia prawa procesowego w kontekście inicjowania postępowania apelacyjnego. Uzupełnieniem tej analizy jest odniesienie się do problemu suspensywności apelacji, która stanowi jej zasadniczą cechę, a jednocześnie budzi wątpliwości w zakresie zauważalnego trendu promowania mechanizmu przyspieszających postępowanie kosztem gwarancji procesowych dla stron.

Rozdział VII ocenianej pracy został poświęcony problemom skutków wykonania wyroku zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności. Doktorantka zwróciła uwagę, że w dalszej perspektywie należy uwzględnić ryzyko, że natychmiastowa wykonalność może zamiast korzyści przynieść szkody w sytuacji, gdy okaże się, że dotyczyła wadliwego wyroku (str. 112). Autorka trafnie koncentruje swoje rozważania na roszczeniach restytucyjnych wynikających z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, zarówno dotyczących postępowania dwuinstancyjnego, jak i problemom restytucji w postępowaniu wznowieniowym i kasacyjnym. Jednocześnie Doktorantka zwraca uwagę na niekiedy pomijany aspekt odpowiedzialności cywilnoprawnej Skarbu Państwa za skutki wykonania wadliwego wyroku (str. 125 i nast.). Należy zgodzić się, ze stanowiskiem Autorki, że wprowadzenie możliwości złożenia wniosku restytucyjnego w ramach już toczącego się postępowania stanowi właściwe rozwiązanie z punktu widzenia zapewnienia należytych gwarancji procesowych obu stronom postępowania. Taka regulacja powoduje, że pozwany nie musi wytaczać odrębnego procesu celem odzyskania tego, co zostało od niego przymusowo wyegzekwowane na podstawie wyroku zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności, które to orzeczenie zostało następnie uchylone lub zmienione. Doktorantka dostrzega, że wniosek restytucyjny stanowi sprawne narzędzie służące ograniczeniu mnożenia spraw sądowych i jednocześnie skuteczny mechanizm gwarantujący ochronę praw pozwanego (str. 127). Na marginesie warto dodać, że Autorka zajmuje się także aspektami organizacyjno-technicznymi dotyczącymi wniosku restytucyjnego, w tym problemem jego formy.

Doktorantka w ramach swoich rozważań zajmuje się nie tylko przedstawieniem istoty i podstawowych problemów dotyczących stosowania rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków w polskim systemie prawnym, ale także poszukuje możliwości uczynienia tej instytucji bardziej efektywną, a jednocześnie niegodzącą

w fundamentalne gwarancje procesowe stron postępowania. Swoje zastrzeżenia do obecnej postaci rygoru koncentruje wokół kilku zagadnień. Po pierwsze, zwraca uwagę na zbyt szeroko skonstruowane przesłanki obligatoryjnego stosowania rygoru przez sąd z urzędu. Wskazuje na str. 131, że ochrona praw słabszej strony postępowania uzasadnia nałożenie na sąd obowiązku nadania rygoru z urzędu w sprawach alimentacyjnych czy pracowniczych. Jednocześnie trafnie zauważa, że warto przyjrzeć się pozostałym przypadkom z tej kategorii, czy istnieją podstawy aksjologiczne obligatoryjnego nadawania rygoru z urzędu (str. 131). Niestety rozważania w tym zakresie są symboliczne i Doktorantka nie przedstawia jednoznacznie swojego stanowiska w odniesieniu do uznania roszczenia przez pozwanego i wydania wyroku zaocznego.

W dalszej części tego rozdziału Autorka przedstawia obszernie rozważania co do wybranych kategorii spraw, w których jej zdaniem obecnie obowiązujące rozwiązania powinny ulec modyfikacji. Przede wszystkim wykazuje, że sprawy dotyczące ochrony posiadania nie powinny należeć do kategorii spraw, w których sąd może z urzędu nadać rygor natychmiastowej wykonalności. Doktorantka zwraca uwagę, iż w tym przypadku interes powodów chroni możliwość uzyskania zabezpieczenia w postępowaniu zabezpieczającym, a także możliwość wniosku o nadanie wyrokowi rygoru na podstawie przesłanek z art. 333 § 3 k.p.c. (str. 140 i nast.). Następnie Autorka zwraca uwagę na problem uprzywilejowania Skarbu Państwa, podnosząc, że ochrona interesów fiskalnych Państwa nie jest okolicznością wystarczająco uzasadniającą wyłączenie możliwości nadania rygoru natychmiastowej wykonalności w sprawach toczących się przeciwko Skarbowi Państwa. W swoich rozważaniach Doktorantka podnosi zastrzeżenie, że może to nawet powodować naruszenie zasady równości stron (str. 144 i nast.). Podobnie swoje zdanie wyraża w odniesieniu do natychmiastowej wykonalności wyroku zasądzającego świadczenie w sprawach z zakresu prawa pracy, w których pojawia się rozwiązanie mające na celu umożliwienie egzekwowania wyroku jako natychmiast wykonalnego. Autorka zwraca uwagę, iż wyroki, których dotyczy regulacja art. 477⁶ k.p.c. są prawomocne, co czyni rozwiązanie w zakresie nadawania im rygoru zbędnym (str. 151).

Jednocześnie w tym rozdziale Doktorantka przedstawia w należyty sposób dyskusję co do możliwości rezygnacji zaopatrywania natychmiast wykonalnego wyroku w klauzulę wykonalności. Te analizy są o tyle ciekawe, że wpisują się w szersze spory dotyczące możliwości zniesienia postępowania klauzulowego w ogólności.

Rozdział IX wykracza poza ramy analizy prawnej, ponieważ w szerszym stopniu odnosi się on do problematyki społecznej i ekonomicznej stosowania rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków w polskim systemie prawnym. W tej części rozprawy Doktorantka koncentruje się na aspektach praktycznych związanych z problemami skuteczności egzekucji, a także wyraźnie akcentuje konieczność postrzegania rygoru natychmiastowej wykonalności jako rozwiązania o charakterze wyjątkowym, a więc takiego, które ma być stosowane ze szczególną ostrożnością. Autorka prawidłowo zauważa wpływ rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków na skuteczność egzekucji. Co więcej, postrzega ona ten wpływ w sposób wysoce praktyczny, podnosząc, że suspensywność apelacji, która zasadniczo odkłada w czasie możliwość wykonania wydanego w sprawie nieprawomocnego wyroku zasądzającego roszczenie, sprawia, że nieuczciwy dłużnik zyskuje więcej czasu na rozporządzenie swoim mieniem w sposób ograniczający wierzycielowi możliwość uzyskania zaspokojenia. Rygor natychmiastowej wykonalności wyroków zmienia tę sytuację (str. 161). W odniesieniu do drugiego zagadnienia należy pochwalić rozważania Doktorantki, która dostrzega wieloaspektowe skutki stosowania rygoru natychmiastowej wykonalności nie tylko w kontekście szybszego osiągnięcia celów postępowania cywilnego. Autorka wskazuje również na wpływ możliwości nadawania rygoru na większą skłonność stron do zawarcia ugody (str. 163), a także na ograniczenie liczby apelacji stanowiących przejaw nadużycia prawa procesowego. Jednocześnie Doktorantka szczegółowo przedstawia koncepcję wprowadzenia możliwości nadania rygoru natychmiastowej wykonalności w szerszym zakresie, jednak niekoniecznie w tak generalny sposób jak w systemie francuskim.

To ostatnie stanowisko znalazło odzwierciedlenie w rozdziale X, w którym Autorka wskazała postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych jako naturalne pole do zainicjowania modyfikacji obecnego modelu rygoru natychmiastowej

wykonalności wyroków. W tej części pracy Doktorantka zaproponowała, aby natychmiastowa wykonalność wyroków stała się zasadą w odniesieniu do spraw rozpoznanych w tym postępowaniu. Autorka podkreśliła, że ustawodawca zdecydował się na zróżnicowanie procesowej sytuacji stron tego postępowania w stosunku do sytuacji stron, których sprawy rozpoznawane są w zwykłym postępowaniu. To otwiera pole do możliwości procesowej optymalizacji ochrony interesów powoda w tym postępowaniu poprzez wprowadzenie możliwości nadania rygoru natychmiastowej wykonalności wyrokom wydanym w sprawach gospodarczych. Według Autorki mechanizm ten może wpłynąć na szybkość postępowania, liczbę wnoszonych apelacji, jak też skalę możliwości zaspokojenia roszczeń powoda w toku postępowania egzekucyjnego (str. 206 i nast.). Jednocześnie Doktorantka przedstawia szeroką argumentację co do tego, że takie rozwiązanie nie stanowiłoby naruszenia gwarancji procesowych istotnych dla pozwanego, a także nie naruszałoby prawa do rzetelnego procesu.

Ostatnią częścią pracy są uwagi podsumowujące, które stanowią naturalną konsekwencję szczegółowych rozważań przedstawionych w ocenianej pracy doktorskiej. Autorka w sposób syntetyczny ukazuje poszczególne postulaty, które przedstawiła rozprawie, odwołując się do wcześniej przedstawionej argumentacji, opartej na poglądach doktryny i judykatury, a także na własnych przemyśleniach.

IV.

Strona techniczna pracy jest prawidłowa. Autorka w wysokim stopniu dopracowała stronę redakcyjną swojej pracy, przede wszystkim starannie redagując przypisy i opis wykorzystywanych źródeł.

Język pracy jest poprawny, klarowny i jasno przedstawia przemyślenia Doktorantki. W pracy występują nieliczne błędy interpunkcyjne, które w żadnym stopniu nie wpływają na bardzo pozytywną ocenę technicznej rzetelności rozprawy.

Wartość merytoryczna pracy pokazuje, że Autorka potrafi samodzielnie prowadzić badania w zakresie prawa cywilnego procesowego. Co więcej, dostrzega szerszy kontekst analizowanych instytucji, zarówno w aspekcie prawnym (prawa konstytucyjnego i europejskiego), jak i w aspekcie społecznym i ekonomicznym, co

czyni jej rozważania jeszcze bardziej wartościowymi. Ważnym aspektem przedstawionych wyników badań jest dostrzeganie przez Doktorantkę znaczenia problemów prakseologicznych skoncentrowanych wokół szybkości, sprawności i efektywności postępowania cywilnego.

W konsekwencji należy uznać, że przygotowana przez mgr. Natalię Oślizło-Doskocz rozprawa może stanowić podstawę nadania stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, bowiem spełnia warunki określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. – Dz.U. z 2022 r., poz. 574 ze zm.).

